

6.2 Skaitvardis, jo reikšmė ir gramatiniai požymiai

Skaitvardis yra kalbos dalis, reiškianti daiktų skaičių arba tikslią jų vietą eilėje.

Vienais skaitvardžiais atsakoma į klausimą *kiek?*, o kitais – į klausimą *kelintas?* Pagal tai visi skaitvardžiai skiriami į du poklasius – **kiekinius** ir **kelintinius**.

KIEKINIAI SKAITVARDŽIAI

Kiekiniai skaitvardžiai dar skirstomi į nevienodo gausumo ir paskirties grupes. Kiekiniai skaitvardžiai yra: pagrindiniai, dauginiai, kuopiniai ir trupmeniniai.

KELINTINIAI SKAITVARDŽIAI

Kelintiniai skaitvardžiai susiję su pagrindiniais: šalia kiekvieno pagrindinio yra kelintinis, reiškiantis skaičiuojamąją daikto vietą eilėje.

PAGRINDINIAI SKAITVARDŽIAI. Jais skaičiuojama nuo vieno iki begalybės: *vienas, dešimt, šimtas, tūkstantis*.

DAUGINIAI SKAITVARDŽIAI. Dauginiai skaitvardžiai vartojami su daiktavardžiais, reiškiančiais skaičiuoti galimus daiktus, bet turinčiais tik daugiskaitos galūnę. Daromi su priesagomis *-eji, -eri* iš pagrindinių skaitvardžių: *dveji, dvejios, penkeri, penkerios*.

KUOPINIAI SKAITVARDŽIAI. Jais (kaip ir kitais kiekinais skaitvardžiais) atsakoma į klausimą *kiek?*, bet neskaičiuojama. Tiesiog sakoma visuma kaip vienetas. Kuopiniai skaitvardžiai daromi iš pagrindinių ir dauginių su priesagomis *-etas, -tas*: *dvejetas – dveji, ketvertas – ketveri, šešetas – šeši*.

TRUPMENINIAI SKAITVARDŽIAI. Trupmeniniai skaitvardžiai reiškia matematikos vieneto (sveikajo skaičiaus) dalis. Todėl numanomo daiktavardžio dalis gramatinė giminė lemia ir trupmeninio skaitvardžio giminę: *viena antroji, trys ketvirtosios, dešimt šimtyjų*.

KELINTINIAI SKAITVARDŽIAI. Šie skaitvardžiai yra vediniai iš pagrindinių su išlaikyta ar kiek pakitusia pamatinio žodžio forma ir priesaga *-tas, -ta*, rodančia vyriškąją ir moteriškąją giminę: *trečias, trečia, aštuntas, aštunta, vienuoliktas, vienuolikta*.

6.2 Skaitvardis, jo reikšmė ir gramatiniai požymiai

1. Suskirstykite kiekinius skaitvardžius į grupes.

Vienas, penkios šimtosios, ketvertas, devyneri, dvejys, šimtas, penkios tūkstantosios, šešetas, septyneri, du, keturiolika, dveji, tūkstantis keturi šimtai, aštuonetas, penketas, treji, septynetas, dvidešimt, aštuoniolika šimtųjų, trys ketvirtosios, trejos, keturiasdešimt, devynetas, aštuonerios, vieneri, septyniolika.

Pagrindiniai

Dauginiai

Kuopiniai

Trupmeniniai

2. Sugrupuokite, kurie skaitvardžiai yra kiekiniai, o kurie kelintiniai.

Trečias, dvejetas, vienas, dvi trečiosios, penktas, aštuoniolika, ketvirta, penkeri, dveji, dvyliktas, dvidešimta, devynetas, trys pirmosios, aštunta, aštuoni, aštuoneri, vienetas, vienuolika, tryliktas, ketverios, šešta, penkiolika, septyneri, keturiasdešimta.

Kiekiniai

Kelintiniai

6.2 Skaitvardis, jo reikšmė ir gramatiniai požymiai

3. Perskaitykite sakinius, įrašykite tinkamą skaitvardžio formą.

1. Už lango žydėjo (1) _____ obelis ir (4) _____ slyvos.
2. Mūsų namuose yra (2) _____ durys ir (10) _____ langų.
3. Mano broliukui suėjo (7) _____ metai, jis savo gimtadienį šventė (3) _____ kartus.
4. (1) _____ dieną mes susitiksim ir pasikalbėsime.
5. Aš mokausi (8) _____ klasėje, kuri yra (2) _____ aukšte.
6. Man geriausiai sekasi mokytis (3) _____ dalykai: lietuvių kalba, matematika ir istorija.
7. Šiomet esu suplanavusi (4) _____ keliones po Europos miestus.
8. Tavo sesutė turi (2) _____ labai gražias basutes ir (5) _____ labai gražias sukneles.
9. Spintoje kabo (1) _____ švarkas, (3) _____ kelnės, ir (6) _____ marškiniai.
10. Greitai nusipirkau tai, ką norėjau, nes eilėje buvau (5) _____.

4. Sugalvokite ir parašykite sakinių su duotais skaitvardžiais.

vienuolikta, penkeri, aštuonetas, pirmoje, antras, viena trečioji, dvidešimt aštuoneri, šešios, penkioliktas, dveji

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

6.2 Skaitvardis, jo reikšmė ir gramatiniai požymiai

5. Sakiniuose raskite skaitvardžius. Nustatykite jų poklasį, grupę, giminę, skaičių ir linksnį.

1. Tūkstančiai mažų paukštelių skraidė aplink didįjį ąžuolą.
2. Monika man nuoširdžiai padėjo už šešerių metų darbą.
3. Viena motina penketą vaikų išmaitina, o penketas vaikų – vienos motinos neišmaitina.
4. Šešis padauginę iš dviejų gausime dvylika.
5. Mes mokomės aštuntoje klasėje.
6. Mama keliasi šeštą valandą.
7. Senelis pasikinkė ketvertą arklių.
8. Drąsus jaunikaitis įveikė septynis slibinus, nes norėjo apsaugoti princesę.
9. Klasėje nematau dviejų berniukų.
10. Praėjus dvejiems metams mes vėl susitikome.

Užduotį atlikite taip:

Tūkstančiai – skaitv., kiek., pagr., vyr. g., dgs., V.

